

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยเรื่อง สภาพการดำเนินงาน โรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 2 ครั้งนี้ สรุปผลการศึกษาดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์การวิจัย
2. สมมติฐานการวิจัย
3. วิธีดำเนินการวิจัย
4. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล
7. สรุปผลการวิจัย
8. อภิปรายผล
9. ข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการดำเนินงาน โรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 2 ทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้าน
2. เพื่อหาปฏิสัมพันธ์ระหว่างขนาด โรงเรียนและตำแหน่งที่มีต่อการดำเนินงาน โรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 2 ทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้าน
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน โรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 2

สมมติฐานการวิจัย

มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างขนาด โรงเรียนกับตำแหน่งของผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 2 ที่มีต่อสภาพการดำเนินงาน โรงเรียนวิถีพุทธรายด้านและรวมทุกด้าน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 2 โดยมีกรอบแนวคิดด้านเนื้อหาประชากร และกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1. ประชากรในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจะศึกษาเฉพาะ โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 2 จำนวน 64 โรงเรียน ผู้บริหาร โรงเรียน จำนวน 64 คน ครูสายผู้สอน จำนวน 807 คน รวม 871 คน

2. กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้คือ ตำแหน่ง ผู้บริหารสถานศึกษาและครูสายผู้สอน โดยสุ่มจากประชากรแบบหลายขั้นตอน(Multi Stage Random Sampling) จำนวนตามขนาดโรงเรียนและตำแหน่ง กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้เกณฑ์ตารางของเครจซ์และมอร์แกน Krejcie and Morgan (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 43) ได้จำนวน 265 คน

3. ตัวแปรต้นและตัวแปรตาม

3.1 ตัวแปรต้น คือ

3.1.1 ตำแหน่ง

- 1) ผู้บริหาร โรงเรียน
- 2) ครูผู้สอน

3.1.2 ขนาดของโรงเรียน

- 1) ขนาดเล็ก
- 2) ขนาดใหญ่

3.2 ตัวแปรตาม คือ สภาพดำเนินงาน โรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 2 โดยมีองค์ประกอบด้วยกัน 5 ด้าน คือ

3.2.1 ด้านการบริหารจัดการ

3.2.2 ด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อม

3.2.3 ด้านการเรียนการสอน

3.2.4 ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต

3.2.5 ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือฉบับนี้มี 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับตำแหน่งและขนาดโรงเรียนเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นสภาพการดำเนินงาน โรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 2 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า มีจำนวนทั้งสิ้น 59 ข้อ แยกเป็น 5 ด้าน

ตอนที่ 3 เป็นข้อคำถามชนิดปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบได้เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน โรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 2

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลดังนี้

1. ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 2 เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลโรงเรียนในสังกัด เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

2. นำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูล โดยส่งด้วยตนเอง วันที่ 28-29 มกราคม 2551 นัควินเก็บวันที่ 4-5 กุมภาพันธ์ 2551

3. ส่งข้อมูลทั้งหมด 265 ฉบับ ได้กลับคืนมา 265 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้คืนมา
2. ตรวจสอบแบบสอบถามเป็นรายชื่อ โดยกำหนดค่าคะแนนออกเป็น 5 ระดับ
3. นำคะแนนที่ได้ไปวิเคราะห์โดยวิธีการทางสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ ดังนี้

3.1 วิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้ค่าร้อยละ

3.2 วิเคราะห์ระดับสภาพการดำเนินงาน โรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 2 โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำไป

เทียบกับเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย

3.3 ทาปฏีสัมพันธ์ สภาพการดำเนินงาน โรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียน ครูผู้สอน ทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้าน โดยใช้ F-test (Two-Way ANOVA)

3.4 วิเคราะห์เมื่อหากข้อเสนอนี้ แต่ละด้านเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงาน โรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 2 โดยวิธีการจัดกลุ่มประเด็นสำคัญแล้วนำเสนอเชิงพรรณนาเรียงจากมากไปหาน้อย

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงาน โรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 2 สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ระดับสภาพการดำเนินงาน โรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอน ทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาค่า ได้แก่ ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ ด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อม ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต ด้านการเรียนการสอน และ ด้านการบริหารจัดการ

2. ไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างขนาดโรงเรียนและตำแหน่งที่มีต่อการดำเนินงาน โรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 2 ทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้าน

3. ข้อเสนอแนะเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน โรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 2 ดังนี้ การจัดสถานที่ให้มีบรรยากาศทางพุทธศาสนามีที่ประดิษฐานพระพุทธรูป เพื่อสร้างจิตสำนึกที่ดี ควรมีการบูรณาการกับทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ให้หลากหลายและเหมาะสม ควรจัดอบรมพระภิกษุ ศึกษาศิล บริหารจิต เจริญปัญญาอย่างค่อนเนื่อง และนำไปใช้ในชีวิตรประจำวัน วางแผนเสนอโครงการสนับสนุนดำเนินงานประมาณจากต้นสังกัดและหน่วยงานอื่น ควรจัดแหล่งเรียนรู้ให้หลากหลาย

อภิปรายผล

จากข้อค้นพบในการวิจัยสภาพการดำเนินงาน โรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 2 โดยใช้กรอบแนวทางการดำเนินงาน โรงเรียนวิถิพุทธของ

กระทรวงศึกษาธิการ 5 ด้านคือ ด้านการบริหารจัดการ ด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อม ด้านการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต และด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ มีประเด็นที่น่าสนใจควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. การดำเนินงาน โรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 2 ทั้งโดยรวมเป็นรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พระมหา นิमितย์ ปญฺพิตฺตเสวี (อุดม) (2550 : 103-104) สภาพการดำเนินงาน โรงเรียนวิถีพุทธ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกับนงลักษณ์ สุทธิสุทธิพงศ์ (2547 : 140) ซึ่งได้ศึกษาสภาพการดำเนินงาน โรงเรียนวิถีพุทธ เขตพื้นที่ การศึกษา จังหวัดนครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ และสุรินทร์ ผลการศึกษา พบว่า การจัดสภาพ ในโรงเรียนวิถีพุทธ เขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ชัยภูมิและบุรีรัมย์ สุรินทร์ โดยรวม มี สภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีสภาพการดำเนินงานอยู่ใน ระดับมากทุกด้าน ผลการวิจัยของพระมหาวิโรจน์ จันตภาส (2548 : 148) ได้พัฒนากิจกรรมบริหารจัดการ เจริญปัญญา โรงเรียนวิถีพุทธของนักเวียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 1 จังหวัดลพบุรี พบว่า ด้านสถานที่ในการฝึกอบรม หลักสูตร วิทยากร กิจกรรม และระยะเวลา ทุกด้านนักเรียนที่เข้ารับการฝึกอบรมเห็นว่ามีเหมาะสมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ ผลการวิจัยของณัฐวุฒิ อรุณพานิช (2548 : 85) พบว่า สภาพการดำเนินงานของโรงเรียนวิถี พุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของวาสนา ต๊ะกานโค (2548 : 70) ที่ทำการประเมินการ ดำเนินงานโครงการ โรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำพูน เขต 1 พบว่า การดำเนินการของสถานศึกษาที่เข้าร่วม โครงการ โรงเรียนวิถีพุทธ มีการดำเนินงานอยู่ใน ระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของแสงทอง เรืองศิลป์ (2548 : 53) ซึ่งได้ศึกษาสภาพการ ดำเนินงาน โรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 4 : กรณีศึกษา โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 34 (บ้านกุดโง้ง) พบว่า ได้ดำเนินงานตามแนวทางการดำเนินงาน โรงเรียนวิถีพุทธของกระทรวงศึกษาธิการ ทั้ง 5 ด้าน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และ ผลการวิจัยของอมรรัตน์ แก้วมะ (2548 : 135) ได้ทำการศึกษากิจกรรมบริหารจัดการศึกษาโรงเรียน วิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 1 พบว่า ระดับกระบวนการบริหารจัดการ ศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ระดับประสิทธิภาพการบริหารจัด การศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน สอดคล้องกับผลการวิจัยของเจนฉา สิงหระ (2549 : 108) ได้ศึกษาแนวทางการดำเนินงาน โรงเรียนวิถีพุทธ ในจังหวัดอ่างทอง พบว่า กลุ่มตัวอย่างมี

ความรู้มีเจตคติและมีความพร้อมในการดำเนินงาน โรงเรียนวิถีมุทฺธ ระดับมากในทุกด้าน

ทั้งนี้เพราะว่าพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาของไทยมาแต่ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ประวัติศาสตร์ของชนชาติไทยเป็นประวัติศาสตร์ของชนชาติที่นับถือพระพุทธศาสนา ในด้าน วัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนไทยได้ผูกพันประสานกลมกลืนกับหลักความเชื่อ และหลักปฏิบัติใน พระพุทธศาสนาตลอดเวลายาวนาน จุดแข็งอย่างหนึ่งของสังคมไทย คือ การมีพระพุทธศาสนา และได้รับการยอมรับร่วมกันโดยพฤตินัยว่า ประเทศไทยเป็นเมืองแห่งพระพุทธศาสนาไม่ว่าผู้บริหาร หรือครูผู้สอน โรงเรียนขนาดเล็กหรือขนาดใหญ่ จึงมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงาน โรงเรียนวิถีมุทฺธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 2 ทั้ง โดยรวมเป็นรายด้านทุกด้าน อยู่ใน ระดับมาก เมื่อพิจารณาารายด้านเมื่อพิจารณารายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำ ได้แก่ ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ ด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อม ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต ด้านการบริหารจัดการ และ ด้านการเรียนการสอน

ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดถือเป็นจุดเด่น ได้แก่ ส่งเสริมบุคลากรและนักเรียนให้ปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีต่อผู้อื่น เป็นประจำ ส่งเสริม ความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตร อ่อนน้อมถ่อมตน เคารพให้เกียรติซึ่งกันและกัน ยิ้มแย้ม มี เมตตาต่อกัน ทั้งครูต่อนักเรียน ครูต่อครู นักเรียนต่อนักเรียน และครูต่อผู้ปกครอง ส่งเสริม บรรยากาศใฝ่รู้ ใฝ่เรียน ใฝ่สร้างสรรค์ในโรงเรียน ควรพัฒนาสู่ความเป็นเลิศต่อไป ส่วนด้าน การเรียนการสอนถึงแม้จะอยู่ในระดับมากแต่เป็นด้านที่ต่ำสุด ได้แก่ ธัมมานุกรมปฏิบัติ (ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม หรือนำความรู้ไปใช้ในชีวิตได้เหมาะสม) ยนิโสภณสิกการ (การมีกระบวนการคิดที่ดี คิดถูกวิธี โดยมีสภาพ และบรรยากาศที่ส่งเสริม) สัมปุริสสังเสวะ (การอยู่ใกล้กันดี ใกล้ผู้รู้ มีข้อมูล มีสื่อที่ดี) ถือเป็นจุดด้อยที่สมควรพัฒนาหาแนวทางในการ วิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมซึ่งขึ้นถือเป็นการนำ ผลการวิจัย ไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2. ไม่มีปฏิสัมพันธ์ของขนาดโรงเรียนและตำแหน่งผู้บริหาร โรงเรียน ครูผู้สอน ต่อสภาพการดำเนินงาน โรงเรียนวิถีมุทฺธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 2 ทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้าน

ไม่เกินไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่สอดคล้องกับผลการวิจัยของพระมหานิมิตต์ ปรภุชิตเสวี (อุดม) (2550 : 104) ได้ศึกษา เปรียบเทียบสภาพการดำเนินงาน โรงเรียนวิถีมุทฺธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษาหนองคาย เขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอน ประธานกรรมการสถานศึกษา และครูพระสอนศีลธรรม โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

และ ผลการวิจัยของสราวุธ ศรีรมณ์ (2548 : 68) ได้นำหลักพุทธธรรมด้านไตรสิกขามาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนวิถิพุทธ ในเขตจังหวัดนนทบุรี พบว่า ในด้านเพศ ระดับการศึกษา อาชีพผู้ปกครอง เกรดเฉลี่ยในภาคเรียนที่ผ่านมา และความรู้เกี่ยวกับระดับการปฏิบัติตามหลักพุทธธรรมด้าน ไตรสิกขามาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน มีความสัมพันธ์กันอย่างไรไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เช่นเดียวกับประเทือง เลี่ยมใส (2548 : 136) ได้ศึกษาและเปรียบเทียบการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภาคเหนือ เขต 2 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความคิดเห็นด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการบูรณาการกับวิถีชีวิตทั้งในและนอกโรงเรียน ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของเชษฐา สิงหระ (2549 : 108-110) ได้ศึกษาแนวทางการดำเนินงาน โรงเรียนวิถิพุทธในจังหวัดอ่างทอง พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกัน มีอายุต่างกัน และมีอายุการทำงานต่างกัน มีความรู้ไม่แตกต่างกันและมีความพร้อมในการดำเนินงาน โรงเรียนวิถิพุทธไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยของพระภุชงค์ หนูมาก (2549 : 204-205) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของบ้าน วัด โรงเรียน ต่อการพัฒนาโรงเรียนวิถิพุทธ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มี เพศ อายุ และขนาด โรงเรียนต่างกัน มีระดับการปฏิบัติในการมีส่วนร่วมพัฒนาโรงเรียนวิถิพุทธ ไม่แตกต่างกัน

จากข้อค้นพบในการวิจัยสภาพการดำเนินงาน โรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 2 การดำเนินงานอยู่ในระดับมากทุกกลุ่ม แม้จะพบว่าโดยรวมทุกด้าน ด้านบริหารจัดการ ด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อมและด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต ผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงาน โรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 2 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 โดยที่ผู้บริหาร โรงเรียนมีค่าเฉลี่ยที่มากกว่าครูผู้สอนทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหาร โรงเรียนมีวิสัยทัศน์ในการดำเนินงานที่กว้างแฉะผ่านการอบรมและมีประสบการณ์การทำงานต่างกัน และทำหน้าที่ต่างกัน

ส่วนด้านการเรียนการสอนพบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่และ โรงเรียนขนาดเล็กมีความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงาน โรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 2 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 โดยที่ โรงเรียนขนาดใหญ่มีค่าเฉลี่ยที่มากกว่า ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ โรงเรียนขนาดใหญ่มีวิบริบทของ โรงเรียนที่มีความพร้อมทั้งด้านบุคลากร ด้านอาคารสถานที่ อุปกรณ์สื่อการเรียนการสอนและงบประมาณทำให้การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนแตกต่างจาก โรงเรียนขนาดเล็ก

ถึงแม้ว่าผู้บริหาร โรงเรียนจะมีความคิดเห็นที่แตกต่างจากครูผู้สอนอย่างไรก็ตามเมื่อนำไปเปรียบเทียบเทียบกับขนาด โรงเรียนแล้วทุกตำแหน่งมีระดับการดำเนินงานอยู่ในระดับมากพอพอกัน จึงไม่พบปฏิสัมพันธ์

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

จากผลการวิจัยที่พบว่า สภาพการดำเนินงาน โรงเรียนวิถึพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า โรงเรียนวิถึพุทธ ได้ดำเนินงานตามแนวทางพระพุทธศาสนาเป็นอย่างดีมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จุดเด่นที่เห็นได้ชัดเจนอยู่ที่การจัดกิจกรรมเสนอแนะการพัฒนา โรงเรียนวิถึพุทธ เช่น ทั้ง 5 ด้าน ที่มีความดีจากมากที่สุด คือ การจัดสถานที่ให้มีบรรยากาศทางพุทธศาสนามีที่ประดิษฐานพระพุทธรูป เพื่อสร้างจิตสำนึกที่ดี การบูรณาการกับทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ให้หลากหลายและเหมาะสม จัดอบรมธรรมะ รักษาศีล บริหารจิต เจริญปัญญาอย่างต่อเนื่องและนำไปใช้ในชีวิตรประจำวัน วางแผนเสนอโครงการสนับสนุนดำเนินงานประมาณจากต้นสังกัด และหน่วยงานอื่น ให้มีหลักการ นโยบาย มีการวางแผนที่ชัดเจนและนำไปปฏิบัติอย่างจริงจัง การจัดการประชุมกับผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน และผู้เกี่ยวข้องให้รู้ วัตถุประสงค์และแนวปฏิบัติวิถึพุทธ ด้านกายภาพต้องถือต่อการจัดกิจกรรมการเรียนทั้งภายในห้องเรียนและนอกห้องเรียน และนำไปใช้ในชีวิตรประจำวัน การมีสื่อการเรียนการสอนอย่างหลากหลาย มีวิทยากรที่มีความรู้ มาฝึกอบรมเป็นประจำการจัดแหล่งเรียนรู้ให้หลากหลาย เพื่อให้การดำเนินงาน โรงเรียนวิถึพุทธเป็น ไปตามวัตถุประสงค์ เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงานอย่างสูงสุดต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 วิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อหารูปแบบที่เหมาะสมของกรดำเนินงาน โรงเรียนวิถึพุทธ
- 2.2 วิจัยและพัฒนาด้านการจัดการกายภาพและสิ่งแวดล้อมสู่ความเป็นเลิศ